

Pospíšil, Ivo

Návrat etiky a filozofie do literárněvědného bádání

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2006, vol. 55, iss. X9, pp. 329-

ISBN 80-210-3987-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102921>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Především jde o knihu *Překročit práh naděje* (Praha 1995, 200 s., přeložila Ivana Peprná), tedy publikaci, která je u nás v oběhu už více než deset let, ale stále jí přibývá nových a nových čtenářů. Jde v podstatě o rozhovory, které s papežem vedl italský spisovatel a novinář **Vittorio Messori**; načrtly filozofické, teologické a lidské myšlení papeže Jana Pavla II. a jeho názory na dnešní svět i minulost. Druhá kniha je daleko obsáhlejší a je monografií papeže – **George Weigel**: *Svědék naděje. Autorizovaný životopis Jana Pavla II.* (Praha 2000, 2005, 880 s., přeložili Karel Deutschmann, Jana Zvěřinová, Věra Šedá a Viktor Faktor), která věcně a přitom zaniceně a na odborné úrovni přibližuje životní osud tohoto velkého Poláka a světoobčana, jeho práci, dílo a názory jiných na ně a snahu papeže zasáhnout do chodu světa. Třetí publikace shrnuje rozhovory (poslední s tímto určením za života papeže, u nichž však tazatel zůstal v anonymitě), které jsou vlastně vzpomínkami *Paměť a identita. Rozhovory na pře-*

lomu dvou tisíciletí (Kostelní Vydří 2005, 168 s., přel. Josef Koláček), se záznamy myšlenek o kultuře, evropské a národní identitě, o polských dějinách a o literatuře.

Poslední zmíněná kniha si literatury všimá na mnoha místech. Jednak papež některé své vývody podpírá úryvky svých básní (s. 73-74, 147-148), jednak na příkladu polských dějin a polské literatury osvětluje utváření národní identity a vklad polského národa (a nejen jeho) do evropského společenství. K. Wojtyła se např. vrací k počátkům křesťanství v Polsku, k úloze českého a polského patrona sv. Vojtěcha, k nejstarším písním (staropolské Bogurodzica a latinské Gaude, Mater Polonia), k renesančním filozofům Modrzewskému a Orzechowskému a hvězdáři Koperníkovi a k dílům dvou velkých básníků M. Reje a J. Kochanowského, z širšího pohledu hodnotí úlohu svatých Cyrila a Metoděje při inkulturaci Evropy atd.

Ludvík Štěpán

NÁVRAT ETIKY A FILOZOFIE DO LITERÁRNĚVĚDNÉHO BĀDÁNÍ

Etika je sice součástí tradičního konceptu filozofie, ale přece jen se dnes oborově osamostatnila, a proto se uvádí zvlášť – podobně jako estetika nebo axiologie. Dvě prešovské literární vědkyně vydaly soubor studií, aktuálních zejména z pohledu návratu etiky a filozofie do literárněvědného diskurzu – **Viera Holasová, Viera Žemberová**: *Z prienikov filozofie, etiky a literatúry. Vzťahové a interpretačné súvislosti.* Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis, Prešov 2005.

Stav poznámek a bibliografie ukazuje, že autorky podnikají jakýsi vstřícný prešovsko-bratislavsko-brněnský vstřícný protipohyb à la Alexandr Veselovskij: navazují často na bratislavské a brněnské filozofy a filozofky, kteří naopak inklinují k vyprávění příběhu, k literárnosti filozofie – je jich ovšem mnohem více, zejména z tzv. brněnské školy (J. Zouhar, B. Horyna, H. Pavlincová, J. Hroch, I. Holzbachová aj.) – snad by toto mezioborové třibení mohlo pokračovat i na širší bázi.

Knihou obou autorek současně ukazuje, jak se literární věda snaží vracet k původním spodním proudům, obohacovat se o jiné oborové dimenze. Faktem zůstává, že zejména vinou imanentních metod

ve 20. století se literární věda poněkud uzavřela do sebe a do jiných oborů se dostávala jen sporadicky, spíše úzkými pramenky jejich speciálních metod (neopozitivismus, pragmatismus, hermeneutika, dekonstruktivismus), které se vyvinuly primárně ve sféře filozofie.

Etický rozměr autorky v knize probírají důkladně, uměně, s opěrnými body v podstatně primární i sekundární produkci a jako hutné analytické ilustrace prezentují slovesná díla, zejména ze současné slovenské literatury.

Na počátku stojí místo etiky ve filozofii a pak dotyky, jak to autorky nazývají, s literaturou, další okruhy probírají na slovenském literárním materiálu v dalších kapitolách: etické poznání a jazyk literárního artefaktu, morální hodnoty a autorská strategie, život jako tvorba a mravnost, krize vědomí a morální identita subjektu v literárním artefaktu. A nezapomínají ani na didaktický aspekt v poslední kapitole *Formovanie humanistického vedomia a (literárna) výchova*. Práce tak dostává dimenzi literárněvědnou, filozofickou a etickou, současně však i konkrétně analytickou a didakticko-aplikační.

Ivo Pospíšil